

Met de groeten van de Bundesregierung

Serie: Wandelen langs de grens, etappe 6

Achtergrond - 30 augustus 2021 - Auteur: Ingrid Bosman

Door de coronapandemie is de grens tussen Duitsland en Nederland ineens weer helemaal terug. Hoe beleven inwoners aan weerszijden dat? De proef op de som in een serie wandelingen tussen Grasdorf en Gronau. Vandaag deel 6 (slot): een grens tegen wil en dank, de hete adem van Berlijn en op de fiets naar de teststraat om de burens te ontzien.

Rimpelloos strekt de [Drilandsee](#) zich uit onder de bedekte hemel. Op warme dagen is de plas bij Gronau een magneet voor Duitse en Nederlandse recreanten. Deze ochtend laten zelfs hengelaars het meer onberoerd. Bij zoveel rust vergt het enige verbeeldingskracht, maar dit is ook het hart van Dri.land, de eerste echt grenzenloze regio in Europa. Met een eigen arbeidsbureau, belastingdienst, volkslied en voetbalclub. FC Dri.land, uitkomend in de Champions League.

Een grap? Nee, een vergezicht. In 2017 gepresenteerd tijdens [Die Tolle Woche](#), het grensoverschrijdende festival vanuit Enschede. Nederlanders en Duitsers fantaseerden daar vrijuit verder over de voorzet van Johannes Reef en Bertus Botter van D/NL-Business, adviesbureau voor grensoverschrijdend zakendoen. Het idee: door groot denken de samenwerking aanwakken, met 2048 als stip op de horizon. Een nieuw land, vijfhonderd jaar na een van de eerste grensverdragen rond het drielandenpunt. Op [de website](#) ('Hier begint Europa!') is dat nog steeds de ambitie, maar na de [media-aandacht](#) bij de lancering in 2017 stakte de ruchtbaarheid.

Kunstwerk als aanjager

Net zo geduldig als de webpagina's van Dri.land is het kunstwerk in het gras vlakbij de waterkant. Het dateert uit hetzelfde jaar, 2017, en is van functioneel roestig cortenstaal gemaakt door Nederlandse en Duitse kunstenaars in het kader van een [Europese projectweek](#). Licht voorover hellend verbeeldt het stuwende kracht, want dit mogen we zien als een aanjager, een *Europäischer Kulturschub* volgens het titelbordje. Al is het in z'n bescheiden proporties toch vooral aandoenlijk.

Voor deze serie wandelde Ingrid Bosman tussen 6 en 16 juli 2021 door het Nederlands-Duitse grensgebied. Bekijk waar ze was in de Google-map onderaan dit artikel.

Niettemin: een extra duwtje in de richting van een bijzonder stukje *loakgaank*, zoals een grensroute in het dialect wordt genoemd. De Dubbeleweg, waar de grens zich van z'n onschuldigste kant laat zien, [schreef](#) redacteur Gerard Lage Venterink dit voorjaar in De Twentsche Courant Tubantia. Een ondiepe sloot, tussen de weg aan Nederlandse kant – met de meeste huizen – en een fiets/wandelpad aan Duitse zijde, waar de enige bebouwing een verleden heeft als douanierswoningen.

Grens tegen wil en dank

Met een handvol bruggetjes over de sloot is dit, in de woorden van Lage Venterink, 'een grens die geen grens wil zijn'. Maar dat is buiten de coronapandemie gerekend. Ook de aanwonenden konden er niet onderuit. Dick Temmink (77) vertelt vanuit de voortuin hoe hem soms een ongemakkelijk gevoel bekreep wanneer hij bij het uitlaten van de hond door Duitse passanten werd aangesproken: 'U mag hier niet komen.'

"Misschien was het half grappend bedoeld", zegt hij vergoeilijkend, maar een rare gewaarwording blijft het. Ook al geeft hij ruiterslijk toe dat die bruggetjes, aangelegd door de bewoners, niet in de eerste plaats de Europese gedachte dienen. "Volgens mij hebben ze bij alle huizen waar er een ligt een hond." En die laat je langs het Duitse fietspad, met hoge brandnetels en andere begroeiing, nu eenmaal makkelijker struinen dan langs de gootloze Dubbeleweg.

Dat is Temmink ook blijven doen, bekend hij, zoals hij ook wel op de fiets binnendoor naar Gronau reed voor boodschappen. "Met het rare gevoel in je achterhoofd dat je kunt worden aangehouden." Testen ging hem te ver ('Toen dat nodig was voor de kapper heb ik de afspraak maar afgezegd') en nu is hij blij dat hij – voor zolang het duurt – ook weer gewoon met de auto 'over' kan, naar bakker

Werning voor broodjes, het tankstation, de supermarkt. Met het vaccinatiebewijs in de portemonnee, dat wel, en een mondkapje op zak. “Gisteren was ik het vergeten, sta je daar bij de K + K met je goeie gedrag. Gelukkig kreeg ik er een van het personeel.”

Rijst en schoentjes

Temmink kwam hier zes jaar geleden wonen, vanuit het dorp Overdinkel, vertelt hij. “Eerlijk gezegd was ik hier nog maar zelden geweest.” Inmiddels beseft hij hoe bijzonder de plek is, ook als zwaartepunt in de smokkelhistorie. Over het pad aan Duitse kant patrouilleerden de kommiezen (douanebeambten). Onder hun ogen speelde zich ook af wat [een van de bekendste en onschuldigste smokkelverhalen](#) van Overdinkel zou worden: hoe twee meisjes vlak na de oorlog ‘*tauschten*’, zoals ze dat noemden. In ruil voor een pakje rijst kreeg Elsje de mooie blauwe schoentjes van haar Duitse vriendinnetje Renate.

Naar Gelsenkirchen om Schalke 04 te zien spelen gaat hij niet meer (‘Heb ik 25 jaar met drie vrienden gedaan’), maar Dick Temmink zoekt graag ontspanning in zijn Duitse ‘voortuin’. “De natuur is hier prachtig, bij de Dreiländersee kun je mooi fietsen.” Voor Temmink, die voor zijn werk veel reisde, is er niks buitenlands aan. “Nee, dan denk ik toch aan wat anders.”

Sms uit Berlijn

De Dubbeleweg gaat langs een oude grenssteen in een rechte lijn over in de Tieker Damm. Zo kom je uit bij het epicentrum van de hedendaagse Overdinkelse grenshandel, bij de vroegere grensovergang Tiekerhook. Supermarkt Paraat, de hier onvermijdelijke discount-drogist Die Grenze, Ricks Vis en in het voormalige douanekantoor een kebabrestaurant dat

ondanks keurig gedekte tafels ‘wegens omstandigheden is gesloten.’ Bij de viszaak kun je de grenssteen weer zien die hier pontificaal op het terras staat. Een Duits echtpaar wacht er met FFP2-maskers over neus en mond op de bestelde kibbeling.

Vorige herfst plaatste eigenaar Rick de Vries hier een grote partytent, waarmee hij de coronaregels naar zijn hand zette, handig gebruik makend van het feit dat de grens dwars door zijn zaak loopt. Op Duits grondgebied konden de (overwegend Duitse) klanten hun *Matjes*, *Backfisch* of *Lachs* aan tafel opeten,

terwijl in Nederland alleen afhaken was toegestaan. Het leverde De Vries veel [media-aandacht](#) op, van tv-zender WDR tot Bildzeitung.

“Dat is nog eens een vindingrijke actie”, roept Angelika uit Rheine goedkeurend, wanneer ze ervan hoort op de parkeerplaats. Vriendin Uschi trekt voor vertrek nog even aan een e-sigaret. Achternamen willen ze niet geven, “de *Bundesregierung* weet me ook al op m’n telefoon te vinden”, moppert Angelika op de berichten die bij elke oversteek inderdaad binnenkomen: *Willkommen! Bitte beachten Sie die Test/Quarantäneregeln*. “Hoe komen ze aan mijn nummer?”

Wisten ze dat Nederland ondertussen weer als hoogrisicogebied geldt? “Dan hadden we misschien toch niet moeten gaan”, zegt Uschi met een bezorgde blik op haar niet gevaccineerde vriendin. “Dan zijn we net op tijd”, wuift die resoluut de twijfels weg. Ze zijn voor het eerst in lange tijd weer een keer in deze buurt, waar Angelika ook graag verpoost op recreatiepark Het Rutbeek bij Enschede. Nu hebben ze vis gegeten, “de laatste keer dat we in Nederland waren, hebben we dat aan de Noordzee gedaan.”

De kust veilig

Ze is minder huiverig om hier te komen dan de meeste van haar landgenoten, weet Angelika. “Bij de eerste lockdown deed iedereen in mijn omgeving het in z’n broek. Ik ben naar Enschede gereden en heb ze gezegd: de kust is veilig jongens, *da steht keiner*.” Ze ziet het buurland domweg niet als buitenland, zegt ze, ook al is de sfeer er anders en ontdekt ze er nog steeds nieuwe dingen. “Ik ben in het grensgebied opgegroeid, ken alle sluipwegen. Wie zal me daar controleren?”

Een paar passen verder wandel je zomaar weer langs een zwarte bladzijde in de grenshistorie. Als je tenminste het verhaal kent achter het straatnaambordje dat hier nog maar net staat, want de vitrine met fietsroutekaart verwelkomt je juist in ‘het goede leven van het Münsterland.’ Maar het [Smokkelpad 1813](#) verwijst naar de kleine veldslag die zich hier in dit jaar afspeelde tussen smokkelaars en douaniers, met een dode en verschillende gewonden tot gevolg.

Ineens een file

In Gronau waarschuwen gele borden al van verre voor de *Vollsperrung* van de oude grensovergang in de Enscheder Strasse. De reden is allesbehalve spannend: in Glanerbrug, aan Nederlandse kant, ligt de straat eruit vanwege werkzaamheden. Het verklaart de ongewone stilte bij de vroegere doorlaatpost. De medewerkers van het grensoverschrijdende samenwerkingsverband [Euregio](#) hebben geen last van de afsluiting. Hun kantoor pal op de grens was toch al gesloten omdat iedereen vanwege corona nog thuis werkt, meldt een bordje op

de deur. Hier zetelt ook het Grensinfopunt dat inwoners ondersteunt bij kwesties op het gebied van bijvoorbeeld onderwijs, werken of wonen.

Bij dat infopunt regende het vanaf het paasweekeinde telefoontjes en emails vanwege de testplicht die Duitsland toen invoerde. Inmiddels kijkt het Euregio-kantoor uit op een van de drie [drive-through-teststraten](#) die kort daarna voor grensPendelaars werden ingericht. Nu is de locatie vooral interessant voor vakantiegangers, maar door de wegafsluiting laten die zich niet zien. Totdat er even na vijven op het braakliggende terrein ineens een kleine file ontstaat van vooral Nederlandse auto's. "Ze hebben de boel daar weer opengegoid", wijst teststraatmedewerkster Tanja naar de plek waar de wegwerkers net aan hun weekend zijn begonnen.

Het betekent voor haar een heel druk staartje aan een verder rustige dag. Met steeds rodere konen én engelengeduld leidt ze alles in goede banen en geeft ze instructies, soms ook in het Nederlands. Dat je je mond bedekt moet houden snappen de meeste Nederlanders niet vanzelf. Een vader heeft moeite om met een iPad de QR-code te scannen voor een afspraak. "Voor hem", wijst hij op zijn puberzoon. "We worden vast niet aangehouden maar je wilt het risico niet nemen."

De burelen niet in gevaar brengen

De meeste klanten zijn al onderweg naar hun vakantieadres. Dat geldt niet voor de oudere man die met zijn fiets aansluit in de rij. Alex Proost uit Glanerbrug, rijzige gestalte in rood windjack, heeft wat corona-achtige klachten. "We willen morgen een dagje Duitsland doen. Boodschappen in Gronau en misschien nog even door naar het outletcentrum in Ochtrup. En nu de besmettingscijfers bij ons weer de lucht in schieten wil ik me toch even laten testen." Is hij dan nog niet

gevaccineerd? “Jawel. Maar dan kan ik het virus nog steeds overdragen. Ik weet dat ik dit niet hoeft te doen, maar ik wil daar gewoon geen andere mensen in gevaar brengen”, zegt hij met een hoofdknik richting Gronau. “Als de test positief is, blijven we thuis.”

Na de administratieve voorbereidingen steekt hij kalm zijn neus de lucht in voor Tanja. “Een kwartier tot twintig minuten, dan is de mail bij u binnen”, zegt ze. Proost steekt een hand op en fietst weg. Dat Duitsland het buurland deze vrijdag opnieuw tot hoogrisicogebied heeft verklaard, en voor na het weekeinde weer strengere maatregelen heeft aangekondigd was haar ontgaan, zegt Tanja (‘mijn achternaam hoeft er niet bij’). Met de heropening van de doorgaande route erbij betekent dat vermoedelijk meer aanloop. “Ik denk niet dat hier morgen nog maar een collega staat.”

Dat ze de buurtaal verstaat en ook ‘een beetje’ spreekt komt door haar deels Nederlandse wortels, vertelt ze, voordat ze echt aan haar *Feierabend* begint. “Mijn moeder is Nederlands, mijn halve familie woont in Hengelo. En we gaan er graag op vakantie, naar Renesse bijvoorbeeld.” En deze zomer? Ze lacht. “Dit keer gaan we naar Italië.”

Deze productie is mede mogelijk gemaakt door het [Matchingfonds Freelance Journalisten](#).

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel:

<https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/45610/met-de-groeten-van-de-bundesregierung>